

Doç. Dr. Aslı ÇALKIVIK
İTÜ Fen-Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü

İTÜ YAYINEVİ'NDEN YENİ KİTAP: “21.YÜZYILDA TEKNOLOJİ, GÜVENLİK, SAVAŞ: YENİ SORULAR, YENİ SORUNLAR”

Küresel veri toplama programları ve algoritmalar uluslararası güvenlik pratiklerini nasıl dönüştürüyor? İnsandan bağımsız olarak kendi karar mekanizmasıyla seçim yapan, düşmanı tespit ederek hedefe odaklanan ve onu yok etmeye çalışan makineler söz konusu olunca uluslararası savaş hukuku açısından yasal ve siyasal sorumluluk kime ait olur? Savaşlarda hesap verebilirlik gibi etik değerler ve siyasal olgular, robotlar, otonom silahlar çağında ne anlama gelir? Yaşamlara olduğu gibi siyasi coğrafi sınırlara da akıllı teknolojilerin entegre edilmesi, sınır güvenliği pratikleri kadar kimlik ve aidiyetin anlamını nasıl dönüştürmektedir? Uzun teknolojilerinin jeopolitik dinamiklere etkisi nedir? Jeopolitika yerine günümüzde astropolitikadan bahsetmek daha gerçekçi bir yaklaşım mıdır? İTÜ Yayınevi tarafından Bahar 2025'te yayımlanan

“21. yüzyılda Teknoloji, Güvenlik, Savaş: Yeni Sorular, Yeni Sorunlar” kitabı siber uzaydan akıllı sınırlara, otonom silahlardan astropolitikaya kadar geniş bir çerçevede dünya siyaseti-teknoloji-güvenlik ilişkisine dair yanıt bekleyen soru ve sorunları mercek altına yatırıyor. İTÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Aslı Çalkıvık'ın kaleme aldığı kitapta teknoloji yalnızca bir araç, teknik bir sorun olarak değil toplumsal dinamiklerden ve siyasal boyutlarından soyutlanamayacak sosyo-teknik bir sistem olarak ele alınıyor, dijital dönüşümün risk algılarını, sınırları, savaşın doğasını nasıl dönüştürdüğünü somut örneklerden yola çıkarak inceliyor.

Teknolojinin dünya siyasetine şekil veren önemli dinamiklerden biri olduğu tartışma götürmez. Özellikle savaş teknolojilerinde yaşanan ancak onlarla sınırlanamayacak

dönüşümler insanlık tarihi boyunca toplumsal ve siyasal dinamikleri etkileyen bir unsur olmuştur. Günümüzde de nükleer silahlardan insansız hava araçlarına farklı savaş teknolojilerinden, telgraftan uydu sistemlerine, coğrafi mesafeleri anlamsız kılan iletişim sistemlerine, küresel üretim ağlarını ayakta tutan lojistik altyapıdan yük konteynerlerine kadar pek çok farklı teknoloji ve teknolojik sistem dünya siyasetine damgasını vuruyor. Teknoloji, dünya siyasetinde devletlerin ve toplumların kaderini belirlerken nicel değişimlerin ötesinde siyasal oluşumların doğasını dönüştürerek imparatorluklardan modern devletlere geçişte olduğu gibi niteliksel dönüşümlere de yol açmaktadır. 21. yüzyılın ilk çeyreğinde, nanoteknoloji, süper bilgisayarlar, biyomedikal teknolojiler, insansız hava araçları vb. teknolojilerin

uluslararası güvenlik, küresel yönetim, devlet egemenliği, dış politika gibi dünya siyasetinin farklı alanlarında yarattığı etki ve dönüşüm üzerine yürüyen tartışmalar her geçen gün daha da alevlenirken ortaya çıkardığı soru ve sorunları sistematik ve kapsamlı bir şekilde ele almak son derece büyük önem taşıyor. Çalkıvık'ın eseri bu alanda önemli bir boşluğu dolduracak kapsamlı bir çalışma.

Yeni teknolojilerin ne tür sorular, sorunlar ve olasılıkları da beraberinde getirdiğini ele alan kitabın teorik çerçevesi ve metodolojisini Bilim-Teknoloji-Toplum perspektifi oluşturuyor. Teknolojiyi teknik bir konuya, belirli bir sonuca ulaşmak için kullanılan bir araca indirgeyen yaklaşımları sorgulayan bu perspektife göre teknoloji, siyasal, iktisadi, kültürel, toplumsal boyutları içinde barındıran, toplumsal dinamiklere etki ettiği kadar kendi de toplumsal dinamikleri yansıtan bir olgu, diğer bir deyişle sosyo-teknik bir sistemdir. Kitabın 1. Bölümünde dünya siyaseti ve teknoloji ilişkisine araçsal yaklaşımlar ele alınıyor, teknolojiyi toplumsal boyutlarla ele almanın önemi ve bunun ne anlama geldiği ayrıntılı tartışılıyor. Her ne kadar uzmanlık ve araştırma alanı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler olan bir araştırmacı tarafından kaleme alınsa da eser sadece sosyal bilimcilere değil mühendislik alanında okuyan ve çalışan kişilere de hitap ediyor. Bulgular sosyal

bilimler altyapısı olmayan okuyucular tarafından da rahatça anlaşılacak bir dilde aktarılıyor.

Kitabın ana izleği ve metodolojisinin açıklandığı ilk bölümü izleyen “Dijital Çağda Küresel Güvensizlikler” başlıklı 2. Bölümde 21. yüzyılın ilk çeyreğinde uluslararası güvenlik gündeminin nasıl dönüştüğü ele alınıyor. İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde dünya siyasetine ABD ve Sovyetler Birliği ile onların başını çektiği bloklar arasındaki askeri, iktisadi ve ideolojik çekişme gölgesinde güvenlik politikaları ve askeri stratejik düşüncenin nasıl şekillendiği inceleniyor. Bütün dünyayı yok edebilecek nükleer silahların geliştirilmesi ile oluşan terör dengesi ve izlenen caydırıcılık politikaları tartışılıyor. Bölümün ikinci kısmında Soğuk Savaş'ın sona ermesini izleyen dönemde uluslararası güvenlik gündeminin nasıl dönüştüğü, konvansiyonel tehditlerin yanı sıra konvansiyonel olmayan çevre, sağlık, göç, vb birçok konunun güvenlik gündemine girmesine odaklanılıyor.

Sosyo-teknik bir sistem olarak teknoloji ve günümüzde uluslararası güvenliğin dinamiklerinin ele alındığı bu bölümleri Meksika-ABD sınırında kullanılan robot köpeklerden Gazze'de yürütülen savaşta İsrail'in kullandığı Nimbus Bulut projesine kadar farklı alanlarda dijital dönüşümün dünya siyasetine yansımalarının ele alındığı bölümler izliyor. Bilgi

ve iletişim teknolojilerinde 20. yüzyıl kapanırken hızlanarak yaşanmaya başlanan dönüşümlerin askeri alana yansımaları kitabın “Yeni Savaşlar, Yeni Ordular” başlıklı bölümünde dijital teknolojilerin savaş pratikleri kadar askeri düşüncüyü ve bir kurum olarak orduları nasıl dönüştürdüğü inceleniyor. Bölümde, modern devletler sistemi ile modern savaşın ortaya çıkmaya başladığı 17. yüzyıldan itibaren savaş, ordular, teknoloji ilişkisinin izi sürülüyor. 19. yüzyıldan itibaren sanayi toplumlarının ortaya çıkmasına paralel savaşın sanayileşmesi ele alınıyor. Bu tarihsel yolculuğun ardından savaşın 21. yüzyılda nasıl dönüştüğü inceleniyor. Bilgi-iletişim teknolojilerinde yaşanan muazzam dönüşüm ve geliştirilen uydu sistemlerinin sonucunda Askerî Alanda Devrim (Revolution in Military Affairs) tartışılıyor. Bu devrimin içeriği ve savaş hukuku ile savaş etiği açısından doğurduğu sorular ve sorunlar merkeze taşınmıyor.

Yeni teknolojiler ile savaş ve ordulardaki dönüşüme odaklanan bu tartışmayı uluslararası güvenlik gündemine giren yeni bir konu, siber savaş ve siber güvensizliklerin incelendiği bölüm izliyor. Geleneksel olarak kara, hava, denizden oluşan savaş cephelerine siber uzay yeni bir boyut eklemiş, gerek şirketler, bireyler gibi sivil aktörler gerekse kamusal düzeyde siber savaş ve siber güvenlik önemli bir gündem

maddesi hâline gelmiştir. Bölümde siber uzay ile birlikte tartışma konusu olan siber savaş olgusu ve hibrit savaşlar incelenirken, uluslararası düzlemde siber savaşın dünya siyasetinde sistemik bir dönüşüm yaratabileceği yönündeki tezler ile siber savaşın savaş hukuku ve savaş etiği açısından doğurduğu sorular ele alınıyor.

Farklı yönleriyle savaş ve çatışmaların ele alındığı bölümleri sınır aşan insan hareketliliği ve uzay teknolojilerinin dünya siyasetine odaklanan bölümler izliyor. Dünya siyasetinin önde gelen gündem maddelerinden birini oluşturan uluslararası göç ve sınır güvenliği inceleleyen 5. Bölüm teknolojiyle birlikte sınırların doğasının nasıl dönüştüğünü ortaya koyuyor, gözetleme teknolojileri, biyometrik sınırlar, kimlik ilişkisini tartışma konusu yapıyor. Uzay teknolojileri ile uzayın da dünya siyasetinin bir parçası haline gelmesi son bölümün temasını oluşturuyor. Uzay teknolojileri ve uzay hukukunun tarihsel arka planı sunulduktan sonra uzay siyaseti—yani astropolitika—ile jeopolitika ilişkisine dair güncel tartışmalar, uzayın silahlandırılması ve uluslararası uzay hukukuna dair tartışmalar aktarılıyor. 21. yüzyıl dünya siyasetine

damgasını vuran savaş ve güvenliğe dair temel soru ve sorunları interdisipliner bir hassasiyetle inceleyen bu eser gerek sosyal bilimlere gerek mühendislik alanında çalışanlara teknoloji ve dünya siyaseti ilişkisi konularına dair önemli bir başvuru kaynağı olma potansiyelini taşıyor.

Dr. Barbaros AKKURT
İTÜ Yayınevi

AÇIK BİLGİNİN PUSULASI: DOAJ

Bilgiye erişimin sınırları kalktıkça, akademik dünyanın da çehresi değişiyor. İşte bu değişimin en önemli kilometre taşlarından biri, açık erişimli bilimsel yayınları bir araya getiren Açık Erişim Dergileri Dizini, yani DOAJ.

DOAJ Nedir ve Neden Önemlidir?

DOAJ, yüksek kaliteli, hakemli açık erişim dergilerini dizinleyen ve bu yayınlara ücretsiz erişim sağlayan kapsamlı bir çevrimiçi platformdur. Bilimden sanata, sosyal bilimlerden mühendisliğe kadar geniş bir yelpazede, binlerce dergi ve milyonlarca makale DOAJ sayesinde araştırmacıların ve okuyucuların hizmetine sunuluyor.

DOAJ'ın Temel Özellikleri:

Erişilebilirlik:

DOAJ, abonelik engellerini ortadan kaldırarak herkese açık ve ücretsiz bir bilgi kaynağı sunar.

Dergi yayıncıları makale yayımlamak için ücret alabilmektedir.

Kalite Kontrolü:

DOAJ'da yer alan her dergi, titiz bir değerlendirme sürecinden geçer. Bu süreçte, hakem değerlendirmesi, editöryal uygulamalar ve açık erişim prensiplerine uyum gibi kriterler

göz önünde bulundurulur.

Türkiyedeki dergilerin önemli bir şansı olarak, DOAJ'da Türk bir editörün (Dr. Ramazan Turgut) görev yapması, dergilerimiz ile yakından ilgilenilmesi demektir.

Kapsamlı Arama İşlevleri:

Kullanıcılar, konu alanı, yayın ülkesi, dil gibi çeşitli filtrelerle aradıkları bilgiye kolayca ulaşabilirler.

Dergi veya makale bazlı, çeşitli kriterlere göre sonuç alma imkânı.

Güncel verilerle, 89 dil, 136 ülke, 21,386 adet dergi ve 10.820.752 adet makale dizinlenmektedir.

DOAJ Mührü:

Yüksek yayın standartlarına sahip dergilere verilen bu mühür, kalite ve güvenilirlik anlamına gelir.

Metaveri ve Atıf Bilgileri:

Araştırmacılar için değerli metaveriler ve doğru atıf yapmayı kolaylaştıran bilgiler sunar.

Açık Metaveri:

Makalelerin ve dergilerin keşfedilebilirliğini artırmak için açık metaveri kullanımını teşvik eder.

Araştırma ve Ölçümler:

Yayınlanan makale sayısı, indirmeler gibi kullanım istatistikleri sunar.

Yeni Girişimlere Destek:

Açık erişim yayıncılığını teşvik eden girişimlere destek verir.

DOAJ'ı Kimler Kullanıyor?

- DOAJ'a üyelik için DOAJ başvuru sayfası ziyaret edilmelidir.
- Başvurmadan önce DOAJ başvuru rehberi incelenmelidir.
- DergiPark kullananlar için "Journal Management-Export-Export Issue" ardından "Export as DOAJ" yolu takip edilerek makaleler yüklenebilmektedir.
- Open Journal Systems (OJS) kullananlar için, "Tools" ardından "DOAJ Export Plugin" seçilmelidir. API anahtarı girilerek makaleler gönderilebilir.
- XML dosyasının incelenmesi yararlı olacaktır.

DOAJ, açık bilginin yayılmasında ve bilimin ilerlemesinde kritik bir rol oynamaktadır. Umarım bu bilgiler, derginizin DOAJ'da yer almasına ve daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmasına yardımcı olur.